

Ingen hjelp fra landene bak jernteppet

Hva kan vi vente av våre hjemlige kommunister?

Ved avslutningen av parlamentsdebatten om flomskadene etter de store oversvømmelsene i Nederland — rettet statsminister Willem Drees et skarpt angrep på de nederlandske kommunister, som han sa hadde stilt seg utenfor det fellesskap og den enhet som ulykken hadde skapt i det nederlandske folk da katastrofen rammet deres land.

— I det øyeblikk Nederland mottok tilbud om hjelp fra landsmenn av alle politiske og religiøse oppfatninger, reiste de kommunistiske fagorganisasjoner krav av et hvert slag, sa Drees. — Da amerikanske soldater reddet hundrevis av mennesker i de flomherjede distrikter og en amerikansk general kom

hit for å lede redningsarbeidet, skrev kommunistenes organ «De Waarheid»: Vi har ingen tro på de amerikanske pestgeneralers humanitet.

— Dersom det hadde vært sovjet-russiske heliokoptere som var kommet hit under ledelse av en sovjet-russisk general for å bistå oss i redningsarbeidet, ville de ha blitt mottatt med samme glede og taknemlighet som amerikanerne, sa Drees.

Det er hittil ikke kommet noe tilbud om hjelp fra landene bak jernteppet.

Statsminister Drees kritiserte også de nederlendere som har tatt til orde mot at tyskere fikk være med i hjelpearbeidet for de skadelidne.

Island vil ha Grønmland

Samtidig som den danske statsminister Eriksen den 4. februar fremla i riksdagen forslaget til endringer i grunnloven, hvorved Grønmland skulle opphøyes fra koloni til en del av det danske rike, kom det meddelelse om at Island akter å fremkomme med krav om at den store isdekkede øy i nord skal bli islandsk territorium.

I all stillhet har et sakkynndig utvalg, som ble dannet allerede i 1948, arbeidet med de folkerettslige forhold i denne forbindelse. Offentliggjørelsen av dette materiale skal finne sted om kort tid og for-

beredes gjennom en kampanje i den islandske pressen. — Den ledende mann i utvalget er dr. jur. Jon Duason, som i sin tid fikk doktorgraden ved Oslo Universitet på en avhandling om det grønmlandiske spørsmål. Det skjedde for øvrig midt under den norsk-danske grønmlandprosessen i Haag. Det er for øvrig en rekke av de argumenter som den gang ble anført fra norsk side — som nå kommer til anvendelse. Det konstateres således at Erik Raude, som år 935 koloniserte Grønmland, var islending. Under prosessen i Haag ble det tilføyet at Is-

Rykte i Rom

Fransk-russisk kuhandel?

Holder det på å komme i stand en kuhandel mellom Sovjet og Frankrike for å forhindre en tysk opprustning, spør Stockholm-Tidningens korrespondent i Rom. De rykter som går i Roma er så vedholdende at de fortjener oppmerksomhet, særlig da de skriver seg fra vidt forskjellige hold og tross dette stemmer overens.

Ifølge ryktene skulle Sovjet ha gjort Frankrike følgende forslag — eller nærmere bestemt Bidault personlig, mannen som i 1944 skrev under den fransk-russiske non-aggresjonspakt som på denne måte skulle kunne anvendes som et slags tilknytningspunkt:

Hvis Frankrike tross det amerikanske påtrykk og løftene om mere hjelp fortsetter å forhindre den tyske opprustning, hvilket ifølge det russiske forslag er av fransk-russisk interesse, skulle den for Frankrike ruinerende krigen i Indokina litt etter litt dø av seg selv. Selv om USA som følge av dette skulle skjære ned sin finansielle og militære hjelp til Frankrike, skulle det i hvert fall kompenseres gjennom reduserte utgifter til Indokina. Skulle derimot Frankrike definitivt gå med på den tyske opprustning og godta mere amerikansk hjelp, ville landet etter russisk mening

(Forts s. side)

land hundrede år tidligere var blitt okkupert av Norge og at Erik Raude derfor var å betrakte som norsk borger.

Islands union med Danmark ble oppsagt under den annen verdenskrig og republikken Island ble et faktum. Det er ifølge de islandske sakkyndiges oppfatning en feil at Grønmland ikke dengang ble tilsluttet Island.

Norge nekter å utlevere en masse-morder Tsjekkeren Kroubka blir i Norge

Byretten i Drammen avsa forleden kjennelse for at den tsjekkiske flyktning Kroubka ikke skulle utleveres til de Vest-tyske myndigheter. Han var begjært utlevert på grunn av «bestialske og umenneskelige handlinger mot sudet-tyskere» og for 15 mord.

Drammens Byrett fant bevisene for svake og ga ordre

til at han skulle løslates og Drammen Politi kjørte ham hjem i politiets bil.

Vi er klar over at det skal meget til for å få en utlevering i stand, men her forelå det en overveldende anklage som var underbygget, og det skulle ikke være nok for de norske myndigheter at tsjekkiske medflyktninger går god for ham.

Mordet på Knut Knutson Fiane

Fra fru Alvilde Fiane's saks- fremstilling til kriminalsjefen

(Forts fra nr. 6.)

ANDRES MENING OM
FIANE SOM FAGMANN
OG MENNESKE

Den daværende sjef for Telegrafstyrets personalavdeling, A. Haarberg skrev følgende om Fiane den 8. oktober 1924:

«Sekretær Fiane ble i 1915 ansatt i Telegrafvesenet som assistent i Larvik. Etter å ha underkastet sig den videregående utdanning som Telegrafvesenet krever ved sine lange og utmerkede høgere kurser, ble han fra 1916 omflyttet til assistent i Kristiania, inntil han i 1919 ble forfremmet til sekretær i Telegrafstyret.

Allerede som telegrafassistent la han for dagen megen interesse og stor dyktighet i sitt arbeide, og som sekretær i Telegrafstyrets Sentralstyre har han desuten vist sig i besittelse av gode og omfattende kunnskaper, et særdeles godt judicium og

en meget stor arbeidskraft. Han arbeider særdeles raskt og samtidig med utpreget nøiaktighet. Han har alltid utvist den største samvittighetsfullfremtreden og er behagelig i het og ordenssans i sitt arbeide, og har en grei og korrekt alt samarbeide.

Efterat han i sommer underkastet sig juridisk embeds-eksamen med laud, — anser jeg ham vel skikket for større og ansvarsfullere praktisk-administrative stillinger.»

Den høyt ansette, senere telegrafdir. T. Engset, skriver med personlig varme nedenstående 18. aug. 1928, — som formentlig viser Fianes kvalifikasjoner for ledende stilling allerede på dette tidlige tidspunkt:

«Sekretær Knut Fiane har vært ansatt i Telegrafstyret siden 1920. Han har i denne tid gjort tjeneste i personal-

(Forts s. side)

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør
Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407
Treffes hver onsdag kl. 9—19.

Forretningsavd.: Kierschowsgt. 5
— Oslo — Postgiro 164 50
Telefon 37 76 96

Sambandstrykkeriet A/S

Den hjemkomne sønn

Det er sikkert mange som har latt seg besnære av statsminister Oscar Torps' bekjennelse under årets trontaledebatt. Han uttalte ifølge dagspressens kortfattede referater (Stortingstidende synes fremdeles å høre inn under Fortidsminneforeningen): «Jeg har selv vært blant dem, som i sin tid trodde at veien til et bedre samfunn gikk gjennom proletarietets diktatur, men i dag er jeg ikke enig i dette synet».

Er så dette en omvendelse, som vi kan godta? Å nei, han har bare som så mange anære funnet å måtte slå litt av farten frem til den sosialistiske stat, som innebærer diktaturet. Nå heter det ikke lenger «gjennom proletarietets diktatur», men «gjennom den demokratiske sosialisme». Målet er det samme. Arbeiderpartiet har alltid villet det sosialistiske samfunn, sa partiføreren Gerhardsen i den selvsamme trontaledebatt. Og for så vidt er saken klar.

Tyveårenes revolusjonære, som ville omstyrte samfunnet om så med voldelige midler, regnet feil. Gull-Madsen og arbeideridrettens Moskvaambassadør Trygve Lie regnet feil. Ja, de regnet feil alle sammen, og nå har de funnet et nytt og fengende slagord: Demokratisk sosialisme. Og dermed skal alle fortidens synder og feiltagelser med alle de samfunns-ofre, som de førte med seg, være glemt.

Vi er ikke så sikker på det, for vi har like lite tillit til deres omvendelse i dag som f. eks. i 1940, da de sendte våre gutter ut i krigen uten brukbare våben og uten fornøden øvelse etter i årtier å ha uthulet vår forsvarsvilje og gjort oss maktesløse. De ofret våre gutter i en ulik kamp og drog selv ut av landet etter å ha ført en utenrikspolitikk som måtte ende galt. Og de kom hjem igjen, når faren var over, og tok regjeringmakten påny etter å ha satt oss utenfor, som måtte bære de tyngste byrder i de harde år. De måtte jo finne en utvei til å avlede oppmerksomheten fra sine egne synder mot landet. Men i dag er de med blant dem som vil stoppe den revolusjonære ånden, hindre proletarietets diktatur, som engang var deres bannermerke. Hva sa ikke Indias visepresident for knapt et år siden: For den lære at kommunismen burde knuses, levet og døde også Hitler. Hva så?

Menneskene av i dag har tross sin gudløshet levet seg inn i læren om den angrende, hjemkomne sønn, og de har lett for å glemme fortids synder, når noen vil søke inn i fåreflokken igjen. Men pass på, at det ikke er ulver i fåreklær og at vi en dag vil våkne opp og bittert erfare, at vi ennå engang er blitt narret.

Vi har ikke så meget å innvende mot det såkaldte demokratiske syn, som de fhv. diktaturprofeter bekjenner seg til i dag. Samfunnet er ikke noe statisk, det er dynamisk og bør og må være utviklingsdyktig hvis det skal kunne overleve den åndelige og politiske krise som vi er midt oppe i, selv om ikke alle erkjenner det. Men vi har ingen tillit til mennene. De bærer fremdeles på fortielsens og hevners synder fra tiden før, under og etter okkupasjonen, og før de erkjenner det og åpent og ærlig retter det som vrangt er, kan vi ikke hilse den hjemkomne sønn vel møtt. Dertil er det for mange spor som skremmer.

Grunnloven og arbeidet for menneskerettighetene

I

«Charity begins at home». De vise menn på Eidsvold var på det rene med dette og satte inn i Grunnloven en rekke bestemmelser som, om de var blitt respektert, ville hindret alle krenkelser av borgernes fundamentale rettigheter. — Når der nu i noen år har vært arbeidet intet både i FN og i Europarådet for å få istand internasjonale avtaler om menneskerettighetene, og om disses beskyttelse, og Norge har tatt ivrig del i dette, burde dette ikke ha vært påkrevet til beskyttelse for nordmenn i Norge. Har vi ikke Grundloven?

Den 10. des. 1948 proklamerte De Forente Nasjoners generalforsamling «Den internasjonale erklæring om menneskerettighetene», en platonisk bekjendelse som ikke er rettslig bindende for medlemmene. Men det er meningen at erklæringen skal følges av en konvensjon, (som skal være rettslig bindende), — om hvorledes rettighetene skal sikres overholdt. Da Forbundet består av 60 stater med temmelig forskjellige forfatninger og kulturforhold, er det grund til å tvile på at konvensjonen noengang kommer istand.

Det er vel i bevisstheten herom at Europarådet har tatt saken opp for egen regning og skaffet seg sin egen lille privatkanon: «Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter» av 4. novemb. 1950. Den trer i kraft etter deponering av ti ratifikasjonsdokumenter. — Men

konvensjonen er hittil bare ratifisert av England, Sverige, Norge, Tyskland og Saar.

Av Saar? Er det ikke slik at bare «demokratiske» land kan være med i Europarådet og konvensjonen, og står det ikke i dennes artikkel 14 at ingen skal være gjenstand for diskriminering på grund av politisk mening? Står det ikke i konvensjonens tilleggsprotokoll, artikkel 3, at partene forplikter seg til med rimelige mellomrum å la avholde frie og hemmelige valg? Og lot ikke Saars hersker, Hoffmann — han som blev slått så ynkelig ved folkeavstemningen i 1935 — nylig avholde «valg» ved hvilket Saars tre protyske partier var utelukket?

Skal man si «vel begyndt er halvt fullendt»? Lad oss først se hvorledes det er gått med konvensjonens bestemmelser om beskyttelse av menneskerettighetene: Til dette formål er der forutsett to nye internasjonale organisasjoner, nemlig en «europaisk kommisjon for menneskerettigheter» og en «europaisk domstol for menneskerettigheter». Lovende, ikke sant?

De er er bare den hake ved saken, at domstolen ikke får noen domsmyndighet overfor de stater, som vel har ratifisert konvensjonen, men som ikke avgir en uttrykkelig erklæring om at de anerkjenner domstolens myndighet. Vi så at fem stater har ratifisert. Men ingen av disse har aner-

kjent domstolen. Ikke engang Norge, det førende land i arbeidet for fred og voldgift — (og innblanding i andre lands forhold).

Gjenstår da imidlertid klage til kommisjonen for menneskerettighetene. Der har medlemsstatene en ubetinget rett til å klage på hinandens krenkelser av menneskerettighetene (hvis konvensjonen overhodet engang kommer istand). Altså en ny rik adgang for Ola Nordmanns lyst til å blande seg inn i andre staters politikk. Det er oppgitt, at konvensjonen er isandbragt som et viktig ledd i arbeidet for fredens bevarelse.

Var det ikke bedre å la private personer og foreninger få lov til å klage til kommisjonen? Dette var foreslått av Europarådet og tanken ble godtatt av ministerkomiteen (Jurister som utarbeidet forslaget). Men under forhandlinger mellom regjeringerne blev det uttalt frykt for at en slik individuell klagerett kunne misbrukes av kverulanter eller av grupper som ønsket å nytte klageretten til politisk propaganda.

Man fant da den løsning at private bare kan gi klage på stater som har avgitt en erklæring om at de anerkjenner en slik klagerett.

Men av de fem stater som har ratifisert har bare Sverige hatt det moralske mot som skulle til for å la seg klage på av private.

Det gamle kulturlandet med sine meningers mot.

B.

(Forts. n. nr.)

Historieforfalskning!

I skildringene fra den forferdelige flomulykke som har rammet Holland, Belgia og England har visse korrespondenter fortalt om øen Walcheren, «som nå holdt på å reise seg igjen etter de ødeleggende oversvømmelser som i 1944 ble satt i gang av tyskerne, da de sprengte demningene.»

Selv dagens ulykker skal benyttes til å så hat og derav følgende elendighet. Hadde det enda vært sant! Men — sannheten er, at demningene på øen Walcheren ble sprengt av englenderne under invasjonen i 1944, altså av hollendernes allierte, og ikke

av tyskerne. Mange hundrede mennesker omkom, da havet plutselig brøt inn over øen. Den gang ble det sagt, at sprengningene ble foretatt for det hollandske folks frihets skyld. Nå skal dette benyttes for å opparbeide ny hetz, som om ikke ulykken var stor nok allikvel.

NEPPE!

Følgende lille notis var å lese i Oslopresen den 16. ds.:

H.r.justitiarius Paal Berg holder i kveld foredrag i Oslo Militære Samfund. Titel på foredraget er: «Misbruk av rett i norsk rettspraksis».

Tror De det var rettsopp-gjøret han snakket om?

Neppe!

80 AR og FORTSATT I FENGSEL —

Den tidligere tyske utenriksminister von Neurath — som avsoner 15 års fengsel for «krigsforbrytelse» fylte forleden 80 år. Han tilbragte fødselsdagen i fengslet i Spandau, hvor hans datter — som er enke etter feltmarskalk Mackensen, — besøkte ham. Det gjøres nå nye forsøk på å få von Neurath løslatt, men englenderne holder seg harde. De hengte forleden en gutt fordi han hadde vært på røvertokt med en annen som drepte en politimann. — Han måtte sone kameratens brøde, von Neurath soner også andres brøde, og derfor sitter han fengslet av englenderne som vant krigen men tapte freden. —

Og enda vil man at tyskerne skal gå inn i Europahæren for å bekjempe de alliertes nye fiende og fordums våpenbroder i Kreml!

NAVNEBYTTET, SPRAKET OG ETTERKRIGSBEHANDLINGEN —

Det er sjølsagt bra med litt saklig kritikk, ikke minst for en nystartet avis, men det var vel neppe meningen at vår egen spalte ble opprettet for at misfornøyde individer skulle få høve til å rette det ene sure angrep etter hverandre på snart det ene og snart det andre, og la «Folk og Land» få skylden for ting en sjøl kunne rette på.

I de tilsynelatende mest idealistiske kretser, har avisas navnebytte skapt en ikke så liten røre. Både kjente og ukjente psevdonymer har uttrykt sin misnøye over at det gamle aktverdige «8. Mai» er fortrent til fordel for det intetsigende «Folk og Land». Vi må gå ut fra at et navnebytte på en avis uten tvil blir drøftet både fram og tilbake av alle de instanser som har rett og plikt til å uttale seg i en slik sak. Her gjelder det ikke bare et navnebytte på en gammel avis, men en ny avis med ny redaksjon, nytt trykkeri og tilmed en helt annen utgivelsesby. Om ikke dette i seg sjøl var grunn nok til navnebytte, bør en vite at en avis ikke betaler seg sjøl hvis annonsene og abonnentene uteblir. «8. Mai» slet stadig med å få avisa ut. Konstant

pengemangel og tildels manglende interesse hos dem som i første rekke avisa var gitt ut for, førte til slutt til avisa's endeligt. Med den gamle redaksjons erfaringer og den nyes pågangsmot og optimisme samt en del forandringer (såsom navnebytte) har vi den glede å ha en like god og ennå penere avis blant oss i dag, og det enda i samme ånd og tone som vår gamle «8. Mai». Men hvorfor navnebytte, vi vel ennå noen spørre om. Det er nok å henvise til Forbundssekretærens opplysning i nr. 4 om at navnebyttet har ført til en sterk og økende tilslutning slik at en må kunne gå ut fra at avisa's framtid er sikret. En må dessverre regne med at den gamle avisas navn i seg sjøl var nok til å skremme bort abonnenter. Et navn som «8. Mai» kunne jo gi grunn til visse refleksjoner hos postbud, blad-selgere, vertinner o.a. som vi i det lengste prøver å leve i fordragelighet med. Enhver vet jo hvor vanskelig det er å påvirke folk som ser saker og ting under en foreldet synsvinkel.

«Nordmann»'s angrep og trusler på redaksjonen for å ta språklige hensyn (omsyn) tilbakeviste redaksjonen på eneste riktige måte. Jeg vil bare tilføye at blant det norske språk var ikke «Nord-

mann»'s det letteste å begripe for bladets lesere. —tor— savner «8. Mai» og mangelen på frisk innlegg og angrep på det råtne norske folk. Han savner også innlegg fra folk med gløden i seg til å skrive om ens behandling etter krigen. For meg virket det som hans friske bemerkning om råtne folk og et korrupt samfunn ikke hadde noe fremtredende mangel på glød — så han skulle ha gode betingelser for å kunne starte sjøl med det han oppfordrer andre til å gjøre. Ang. det løse kruttet som «Folk og Land» bruker, har nok journalistene bedre betingelser for å kunne uttale seg om dette enn —tor—. Dessuten var det rent nifst å se hvor mange ulykker som skarpt krutt forårsaket blant alle rekruttene som vi fikk inn i våre rekker på fronten, fordi de ikke hadde trent tilstrekkelig med løst krutt før de ble sendt ut.

Gun—J.

KIRKEBENKENE

Hvorfor er mange kirkebenker tomme spørres i Aftenposten 6. februar 1953 og kapellan Ragnar Forbech svarer.

Sannheten er det, ærede kapellan, at biskop Berggrav og kirken i Norge stilte seg til disposisjon i løgnens tjeneste, at i krigen tid var kirkene fulle av folk — som ønsket å høre løgner fra London, men i dag vet folk at det var løgn som blev servert i den tid og har tapt tilliten til kirken, og tapt aktelse for den.

Kristus sier selv at han vil utspy dere fariseere i kirken av sin munn!

Derfor er og blir kirkene tomme!

Fn.

HAR HARSEM RETT ALLIKEVEL?

Da Traaen-saken var oppe og rettens avgjørelse var falt for at det ikke skulle ansees bevist at den gode menneskenes tjener hadde opptrådt med revolver under besøkene sine i cellene i 1945 — traff jeg min gamle venn R. B. som så ofte hadde luftet sin kritikk av Harsems måte å skrive på — ja endog hadde tvilt på enkelte av de fakta Harsem bragte. —

Nå hadde pipen fått en annen lyd. Han var i harnisk. — Er det

rettens mening at dette ikke er sant, så er det vel 100 prosent sant alt det øvrige som Harsem skriver om også da — buste han på.

— Hvorledes det, fikk jeg så vidt kastet inn — og så fortsatte han:

En dag på nr. 19 gikk celledøren opp og der sto en liten underseisig kar i hvit stalljakke med utenpåspendte revolverbandolær av hærens type. Nå — i hånden holdt han en Nagant-revolver som endog var ladd. Jeg var jo sikker på at nå skulle jeg skytes, men så sa han: Det er presten! En av fengselsbetjentene sa etterpå: Ja, nå går det fint, når endog prestefan går rundt med skyter!

— Pussig nok traff jeg dagen etter en annen kamerat — som også hadde kritisert Harsem.

«Har du sett at det har falt dom for at det som Harsem sier om Traaen og revolveren hans ikke skal være sant — Traaen skal endog ha avlagt ed på det i retten — hvilket de 50 andre som hadde sett ham ikke fikk lov til» — og så fortsatte han:

«Ja, jeg skal legge hodet mitt i pant på at da er også alt det andre Harsem forteller i boka si sant det også — for jeg så selv revolveren i hånden til Traaen, da han kom inn i cella mi».

— Jeg glemte i farten å spørre om det var en Nagant eller en PK.

R. R.

UKENS KRONIKK

Jalta-konferansen ble åpnet søndag den 4. februar 1945 på det tidspunkt da de allierte arméer brøt frem som en ubetvingelig tidevannsbølge. Den tyske motoffensiv i vest var stanset i Ardennens blodige sne og de vestallierte forberedte det endelige fremstøt over Rhinen. Russerne hadde satt i gang sitt store angrep som skulle ende i selveste Berlin 3 måneder senere. Situasjonen var slik, forteller den amerikanske utenriksminister James F. Byrnes i sin bok: «Ærlig talt», at president Roosevelt og marskalk Stalin for spøk inngikk et veddemål om hvorvidt den røde hær ville komme til Berlin før de amerikanske styrkene gjenerobret Manila.

I Jalta ble det inngått en hemmelig avtale som gikk ut på følgende:

I. Tilbakelevering til Russland av den sydlige del av øya Sakhalin, som Japan erobret fra russerne i 1904.

II. Internasjonalisering av Dairens havn.

III. Restaurering av Port Arthur som flåtebase for Russland.

IV. Overdragelse av Kurilene til Russland.

V. Grenserevisjon i Polen som gav Russland den viktige by Lwow, mens Polen fikk den tyske provins Øvre Schlessien.

VI. To sovjetrepublikkers — Ukraines og Hviterusslands — adgang til FN som selvstendige medlemmer.

Da Eisenhower for noen dager siden fremla for kongressen «budskapet om tilstandene i USA» sa han: — Jeg vil senere anmode kongressen om sammen med meg å treffe en passende beslutning, som gjør det klart

Senior:

8 år siden Jalta

at regjeringen ikke anerkjenner noen art av forpliktelser som er inneholdt i hemmelige avtaler fra fortiden med fremmede regjeringer som tillater en sådan form for undertrykkelse og slaveri».

Denne erklæring har vakt oppmerksomhet over hele verden, men i det Hvite Hus er man meget tilbakeholdende i fortolkningen av presidentens ord. Man mener dog at han tar sikte på Roosevelts hemmelige avtale med Stalin i Jalta, og det er i og for seg en fordømmelse av Roosevelts blåøyethet og for så vidt også av Churchills rolle som tredjemann i de fatale beslutninger som ble fattet.

Det kan være grunn til å gjengi litt av det offisielle kommunike, som ble undertegnet av Churchill, Roosevelt og Stalin på Jaltamøtet: «Det er prinsippet i Atlantchartret: rett for alle folk å velge den styreform under hvilken de vil leve, gjenoppretteise av suverenitetsrettighetene og selvstyret for de folk som ble berøvet dem av angripernasjonene; gjennom denne deklarasjon bekrefter vi påny vår tro på prinsippene i Atlantchartret, utforming i FN's deklarasjon og vår besluttsomhet til i samarbeide med andre fredselskende stater å oppbygge en verdensordning på lovlig grunn med det for øye å skape fred, sikkerhet, frihet og almen velstand hos hele menneskeheten».

En av underskriverne, — Winston Churchill, skildret året etter, i Fulton 5. mars 1946 — de virkelige følger av Jaltaavtalen slik: «Fra Stettin ved

Østersjøen til Trieste ved Adriaterhavet er et jernteppe senket tvers over kontinentet. Bak dette ligger alle hovedstedene i det mellomste og østre Europas gamle stater: Warchawa, Berlin, Prag, Wien, Budapest og Sofia. Det russisk-dominerte Polen er blitt oppmuntret til å foreta en enorm og urettferdig inntrengning i Tyskland og masseutvisning av millioner tyskere foregår nå i en forferdende utstrekning som man aldri kunne ha drømt om. Politiregjeringer sitter ved makten så godt som overalt».

Slik så allerede da den i Jalta grunnede verdensordning av «fred, sikkerhet, frihet og almen velstand» ut i virkeligheten. At Jaltakonferansen utgjorde høydepunktet for illusjonspolitikken under den annen verdenskrig og at Roosevelt spilte den skjebnesvangre hovedrolle i dette tragiske narrespill kan ikke bestrides. Roosevelt i Jalta var beredt til å ofre praktisk talt alt for sin illusjon, propagandaskapelsen FN, skrev «Christ und Welt» på femårsdagen for Jaltakonferansen og fortsatte: «For det som virkelig fant sted finnes det bare én forklaring. Den er så eiendommelig at bare få har våget å tenke seg den. Da Roosevelt kom til Jalta, visste det seg at Stalin overhodet ikke hadde lest det for flere uker siden oversendte forslag til statuter for FN. Den amerikanske president så da til sin skrekk, hvor lite Stalin interesserte seg for det som for Roosevelt var det vesentlige i den blivende verdensordning. Presidenten trakk ikke derav

den slutning at han måtte tvinge det da svake Russland til å gå med på sine ønskemål. Tverimot var han beredt på å gi russerne nær sagt alt de ønsket om han bare kunne få en aktiv deltagelse i FN fra russernes side. Av redegjørelsen fremgår det klart hvorledes Stalin under de første forhandlinger ikke kunne tenke seg at en — etter hans oppfatning — så utopisk idé som FN kunne ha slik utrolig verdi for hans amerikanske partner. Men da han tilslutt begrep det utnyttet han situasjonen av all sin evne. Jalta betød, sier bladet videre, at Roosevelt ikke bare spilte bort USA's store sjanse til maktpolitisk dominerende å bestemme verdens skjebne, men la også grunnvollen til den nuværende kalde krigen og til kanskje noe verre. «Bak den syke, forvirrede presidenten, som med et pennestrøk praktisk talt utleverte hele Europa øst for Elben til Russland stod fryktelige forvirring i hjerter og hjerter som krigen hadde fremkaldt».

Hva som dengang ble sagt, er i de år som er gått ytterligere forsterket. Det er blitt oppfrisket ved president Eisenhowers budskap til den amerikanske kongress. Selv han makter ikke å gjøre godt igjen Roosevelts tåpeligheter, som hele verden i dag lider under, men han kan ha sjanser for å få de hemmelige protokoller ut av verden. Hvorledes, det får tiden vise. Hans partner, mr. Churchill, vil muligens ha tungt for å svelge den bitre pille, men han kan vel bli nødsaget til det for å berge restene av de britiske interesser.

Fultontalen skulle således gi en pekepinn.

Vinternatt

Der står en stjerne over hei
og frem mot den går ingen vei.
Hver sti, hvert spor er føket til
og gjemt og glemt er solens ild.

De høye graners orgelbrus
i vinterstormens ville sus
er som en sang om hårde kår
og om den lykke ingen når.

I snøen gjemt er det som var,
og det som blir — vi ikke har.
En sorg det gis som uten ord
har slettet ut sitt eget spor.

Og kun et øde er igjen
hvor lengslen som et sukk dør hen
i ånders skrik, demoners kor
når stormen hylar over jord.

Kai Normann.

Følgene av kapitulasjonsavtalen i 1940 Regjeringens flukt hindret videre norsk krigføring

Høyesterettsadv. G. Heber gjør et fortjentsfullt arbeide når han her i bladet klarlegger de følger som kapitulasjonsavtalen fikk for Norge. - Initiativtakerne til denne for Norge så lite ærefull avtale, den Nygaardsvoldske regjering av 1940, stakk av som kjent, etter utført gjerning. Når de selv hadde fått det så ualminnelig travelt, måtte avtalen bli der etter. —

Nordpå er det mange som iflg. førstehånds kjennskap til krigens forløp i 1940 og inntil kapitulasjonen 10. juni 1940, sitter inne med opplysninger av største historiske betydning, men slik som folket har vært kneblet av pressen og i den retning propagandaen fra regjeringshold har gått, har få hatt mot til å gå i rette med regjeringspropagandaen og heltedyrløsen. Bare mann og mann i mellom har det vært snakket om disse ting, og ennå går praten. Fakta stilles overfor ønskedrømmen. — Kjent er det at i Gratangen og omliggende landskap var samlet nok tropper, norske regulære, franske fremmedlegionærer og skarve engelskmenn med polske friskarer, til at de kunne ha knekket tyskerne som numerisk underlegne hadde trukket opp i grensefjellene mot Sverige. Tyskerne hadde valget mellom tilintetgjørelse, overgivelse eller å gå inn i Sverige og la seg avvepne der. Så flyktet englenderne og deres allierte utlendinger etter nederlaget ved Dunkerque sammen med sine norske gatefeiere. De sistnevnte hadde før de flyktet gitt general Ruge ordre om å kapitulere. De norske stridskrefter stod nakne og bedratt tilbake og hadde ikke annet å gjøre enn å overgi seg. Hadde de bare hatt aldri så lite flystøtte ville de alene ha greid fint å knekke tyskerne, og blant de norske solda-

ter var det liten stemning for kapitulasjon, nå da de hadde tyskerne i klemmen. Riktignok hadde tyskerne forsterkninger underveis. Bl. a. et kompani alpejegere, som til fots tok seg fram innenlands fra Mo i Rana langs grensefjellene, for ikke å komme i kontakt med norske tropper.

Dette kompani hadde bare få par ski og måtte slepe og bære alt sitt utstyr. Det var usedvanlig meget sne i fjellene. Dette kompaniet kom bare så langt som til Tysfjorden da nordmennene kapitulerte. Over et par av de fjorder som lengst skjærer seg inn i landet mot Sveige hadde disse tyske tropper ferget over med JU-sjøfly. Soldatene lå utover begge vinger, mens flyene gikk tvers over fjordene på sjøen.

Disse tropper var så medtatt av sin strabasiøse ferd at de var litet verd som unnsetning. Kompanisjefen, en tysk oberleutnant har selv berettet, at da de lå ute i sneen oppe i grensefjellene, var de så medtatt at de var kampudyktige. Men, en fantastisk flott prestasjon var det av disse tyskerne å ta seg fram på den nevnte måte over et vilt og forrevent fjell- og sneland, hvordan en vil se det politisk.

Tilbake står bare å notere at den Nygaardsvoldske regjeringens kapitulasjon var unødvendig og skammelig for nordmennene.

L. R.

TILBAKEBETALINGS- OFRENE

i Danmark samler for tiden underskrifter for dannelsen av en organisasjon som skal ta seg av de mange saker om tilbakebetaling av inndragninger og bøter i forbindelse med rettsforfølgninger etter 1945.

USA's nye utenriksminister

En total strategi i vente

Den vordende utenriksminister i Eisenhowers regjering, John Foster Dulles, er gjenstand for en analyse i det danske blad «Berlingske Aftenavis». Når man studerer hans private meninger i skrift og tale, gir de oss et tydelig bilde av en mann, hvis tro er den, at en politikk skal begrunnes i en moral — og for USA's vedkommende i en kristen moral, skriver bladet og fortsetter:

«Han har etter Valget i USA hævdet, at den største Mangel ved Landets Udenrigspolitik hidtil netop er, at den ikke førtes som et ægte Udtryk for en høj kristen Moral.

For Dulles er den kolde Krig Styrkeprøven mellom Ideologier — paa den frie Verdens Side den ærlige, moralske Aggression. Men han synes at se rent praktisk paa de Midler, der maa til. Han vurderer Kommunismens Chancer fordomfrit og siger: «Der er ingen absolut Forbindelse mellem det kommunistiske Parti og Rusland .... Man kunde godt pulverisere Rusland lige saa komplet som Tyskland, uden derfor at rette det dræbende Slag mod Kommunismen . . . sandsynligvis vilde Partiet netop styrkes derved i det lange Løb, for Kommunismen trives i Krigens Kølvan. Vi bør derfor lægge vor russiske Politik saaledes an, at vi be regner, om den beskytter os mod den russiske Stat eller mod Kommunismen».

Dulles' Konklusjon er den, at en Krig, selv en vundet Krig, er farligere end ingen Krig. Hvad der maa til, er en total Strategi, der saa vidt muligt fører til den frie Verdens Sejr uten Krig. Han er-

kender, at Russernes Metoder «Aldrig før har saa faa vun- i den kolde Krig har ført vidt. det saa meget saa hurtigt,» siger han og tænker paa de 700 Millioner Mennesker, Kommunismen har faaet Kontrol over paa 35 Aar.»

«Man maa møde Kommunismene paa Deres egen Boldgade med effektive Midler. Den amerikanske Radiopropaganda, Loyalitetsundersøgelserne mod amerikanske Embedsmænd, Kontraspijonen i dens nuværende Form, FBI og alt det, er sørgeligt utilstrækkelig. Man maa føre Krigen ind i Fjendens Lejr, man maa undersøtte enhver underjordisk Virksomhed i Østeuropa, hjælpe de flygtede politiske Ledere deroverfra, sætte en total Modpropaganda i Gang, simpelt hen bruge de samme Midler i fuld Udstrækning, som Stalin bruger mod os. Man maa skabe Tiltro og Mod hos de undertrykte Masser, forberede Befrielsen. Man maa skabe et virksomt «Antikominform», en stærk Undergrundsbevægelse.

Det er dette Program, som i Vesteuropa er blevet misforstået derhen, at Dulles og Eisenhower havde i Sinde at føre Befrielseskrig med militære Styrker.

Men det viktigste, det afgørende for Dulles er maaske, hvad han skrev i en Artikkel i December 1950: «Sørg for, at Verden kommer til at se saadan ud, at de Folk, som bruger de onde og slette Metoder, ikke finder Tilhængere. Der kan kun raade liden Tvil om, at de kommunistiske Metoder er frastødende for de fleste Menneskers Vedkommen- de paa det rent følelsesmæssige Stadium. Den har endnu ikke givet Stødet til en konkret Politik med tilstrækkelig Styrke bag sig . . .»

Dreyfussaken — «Landsvikoppgjøret»

Justismordet som rystet hele verden

Slik er overskriften over en artikkel i Det Beste, et sammendrag fra National Review — som omhandler Dreyfussaken i Frankrike for ca. et halvt århundre siden.

Jeg skal ikke gå inn på saken i detaljer, den er så vel kjent. Dreyfus ble jo anklaget og dømt for landsforræderi, satt i 2 år på Djevleøya og led forferdelig. Enkelte røster hevet seg til fordel for den dømte og mente at han var uskyldig i forbrytelsen. — Men folkemeningen hadde dømt ham og da så. Det var vel det misbrukte ord: «folkets rettsbegreper» som rådde grunnen også den gangen. Det er nesten unødvendig å

fortelle at regjeringen, pressen og — selvfølgelig, presteskaper stilte seg på «folkets» side i dets fordømmelse av Dreyfus.

Men noen uredde menn — bl. a. dikteren Zola, forlangte saken gjenopptatt og krevet rettferdighet. Han ble for dette dømt til fengsel og bot. Folket raste mot ham og mot alle som våget å antyde at Dreyfus var uskyldig dømt. En oberst — som fant ut at det var begått grove brudd på lovligheten under rettssaken mot Dreyfus, fikk forbud mot å snakke mer om den og så ble han sendt til Tunis, hvor kommanderende general fikk hemmelige ordrer om å sette

ham på en farefull post. Ja, man vek ikke tilbake for forfalskninger og mordforsøk.

Så kommer Clemenceau inn i bildet. I sin avis slår han omtrent hver dag fast at enhver franskmann har krav på rettferdighet. Omsider kunne ikke falskneriet skjules lenger. Saken ble tatt opp og Dreyfus frifunnet og fikk sin oppreisning.

Men det som særlig interesserer er det som skrives om Clemenceau. Jeg siterer ordrett fra artikkelen:

«Clemenceau var fullt klar over, at når Dreyfusaffæren hadde kunnet trekke så mye svindel og løgnaktighet med seg, skyldtes det at størstedelen av befolkningen hadde latt seg lede av sine lidenskaper uten tanke på rett og rettferdighet». Og selv skriver han: «Et land uten rettferdighet er som en flokk kveg som bare venter på slakteren».

Artikkelen slutter slik:

«Vi kan alle lære noe av Dreyfussaken. Hvis noen tviler på at den har aktualitet fremdeles, behøver de bare å se på det som skjer i visse land den dag i dag».

Ja, det er så sant, så sant. Vi behøver ikke å gå lenger enn til vårt eget land. Det er dette at folket — de styrende iberegnet — har latt seg lede av sine lidenskaper uten tanke på rett og rettferdighet — som også hos oss har skapt justismord. Og det er ikke bare mot en enkelt person — men «en masse».

Vi kan på nesten alle områder trekke paralleller mellom «rettsoppgjøret» og Dreyfussaken. Som den gangen fører presteskaper, politikerne og pressen an i skrålet mot «landssvikerne».

Det gikk 8 år innen Dreyfussaken fikk sin avslutning med oppreisning. Hvor lenge mon det vil vare innen de norske offer for historiens frykteligste justismord får sin?

Vi kjenner også til hvor risikabelt det er for noen å ta parti for oss — for rett og rettferdighet, selv om man ennå ikke er gått så langt som til mord eller mordforsøk på disse mennesker.

De få som våget å tale mot «folkets rettsbevissthet» og for de dømte, er forresten etterhvert blitt tause, enkelte iallfall. Hvorfor er de det?

—A.

Alt vi ser fullbyrdet i verden er i virkelighet det ytre materielle resultat som er virkeliggjort av tanker hos de store mennesker som ble sendt til verden.

(Carlyle.)

Mangt og meget har forandret seg. Synet på militærvesenet er et helt annet i dagens Norge enn hva vi husker fra før krigen.

Omkring 1930 var et budsjett på 30 millioner svære saker. Dengang var den gjengse oppfatning at landet ikke kunne bære høyere utgifter til dette formål.

Med dagens pengeverdi svarer dagtidens budsjett kanskje til 100 millioner. Nå gis det ut 10 ganger så meget — en hel milliard.

Vi hører forholdsvis litet om de følger disse uhyre uttellingene må ha for landets økonomi. Nåvel — det kommer antydninger iblandt om at grensen snart er nådd. Men dette tillegges ikke så avgjørende vekt som før i tiden. Pengene må skaffes. Vår levestandard får lempe seg etter det.

Vår levestandard har jo også måttet lempe seg atskillig. Det ligger da nær å anta at vi er kommet i en ganske alvorlig situasjon.

Nordmannen aksepterer det som skjer. Han brummer litt over dyrtid og skatter, men tenker vel det må så være.

Mon han egentlig er så kritisk som han burde når det gjelder politiske spørsmål? Mon ikke de offisielle teorier og utlegninger aksepteres litt for lett?

Jeg sitter med en beklemmende følelse av at de livsviktige, høyaktuelle problemer omkring vår forsvarspolitik blir for litet debattert. Utenriksministeren redegjør, Stortinget vedtar, — nesten enstemmig og nesten uten debatt, — og en helt enstemmig presse strør sand på. Bortsett fra «Friheten» har ikke en avis fremkommet med en alvorlig dissens.

Kan saken virkelig være så enkel og grei?

Er det virkelig hevet over enhver tvil, over enhver debatt, at vi er på rett vei? — at de svære anstrengelser og ofre som legges på folket virkelig bringer større sikkerhet, større håp for fremtiden?

Det må være ro omkring forsvaret ja. Norge har valgt sin vei. Kritikk og lange diskusjoner vil bare sinke det store oppbyggingsarbeid.

I de totalitære stater resonnerer man også slik.

Og sett om vi nu var på gal vei?

Selvsagt må vi ha tillit til det styre folket selv har valgt. Men det har hendt før at et lands styre har tatt feil. Det har hendt før at fagfolk og spesialister har oversett viktige detaljer og hensyn omkring en stor sak de arbeider med.

Sunn kritikk fra den menige mann kan ofte sette dem på sporet. Det er jo også en av demokratiets grunnleggende tanker. Jeg etterlyser den sunne kritikk når det gjelder vår forsvarspolitik. Den absolutte stillhet, som nu råder på dette felt, kan virke uhyggelig.

Er det virkelig helt bombesikkert at vi er på riktig vei?

Hva er det nu egentlig som skjer? Hva går egentlig pengene til?

Til hus, — hus for soldater og befal, — svære kaserneanlegg til mange tusen mann. Til flyplasser, kjempel plasser med rullebaner for de siste skrik i militærmaskiner. Maskiner vi

selv ikke har og vel heller ikke tenker på å anskaffe. Til våpen og materiell, — nye våpen og nytt materiell fra Amerika. Til militære øvelser, — til utdanning av befal og soldater i en ganske annen målestokk enn før.

Med andre ord: vi er iferd med å lage landet om til et militært støttepunkt. Og vi foretar nettopp det som før krigen ble avvist som uforenlig med vår økonomiske evne.

Den nye vurdering skyldes selvsagt vår tilslutning til A-pakten. Stillingen blir nu vurdert ut fra det faktum at vi er tilsluttet en militær organisasjon, som, iallfall til en viss grad, garanterer hvert enkelt lands integritet.

Forsåvidt er saken grei. Vi ofrer disse penger, bygger disse kaserner, flyplasser etc. og dermed har Amerika og de andre store overtatt ansvaret for vår sikkerhet.

Teorien er ikke usympatisk, selv om det koster. Og det kan vel også

HAFR.:

Den rette vei?

se ut som vi får noe gratis, når Amerika, ved siden av oss og for egen regning, investerer store beløp i våre flyplasser.

Imidlertid må vi huske at full trygghet gis ikke. Absolutte garantier kan ingen stormaktsgruppe by oss i dag. Noe av et spill vil der alltid bli igjen, — en vurdering av sjanser for og imot.

I dette spill har vi satt alt på ett kort. Før en tar et så avgjørende skritt er det klokt å tenke igjennom hva det i værste fall kan føre til.

A-pakten er rettet mot vår nærmeste stormaktsnabo: Sovjet-samveldet. Det kan diskuteres om den er av aggressiv eller defensiv natur, men det hersker vel ingen tvil om at det er hensynet til Sovjet som har skapt pakten.

Hva A-pakten selv sier om sine hensikter bør ikke være avgjørende for oss. Det alene er lite å bygge på når vi skal vurdere vår egen stilling. Vi må også ta med hvordan den vurderes utenfra — fra det eller de land den er rettet imot.

Sovjet betrakter, med god grunn — A-pakten som en organisasjon rettet mot seg selv. Den kommende krig behandles jo åpent i den amerikanske presse og ukebladene fantaserer over detaljer og muligheter. Vi må regne med at A-pakten i Sovjet-Samveldet betraktes som aggressiv. Selv om kanskje den aller øverste ledelse ikke er overbevist om dette, så er den alt overveiende del av folket, — temmelig høyt oppe i det ledende byråkrati, — bibragt denne tro.

Altså betrakter Sovjet oss som et fiendtlig land. Har vi ikke selv angrephensikter, så er vi i det minste forbundet med stater som har slike hensikter.

Vi må gå ut fra at Sovjet følger intenst med i de militære forberedelser her i landet. Norge er det eneste A-paktland med grense mot Sovjet.

Som angrepsbase mot øst vil det kunne få avgjørende betydning. Det er vel ikke tvilsomt at man i Sovjet regner med denne mulighet og overveier hvordan man best skal dekke seg mot den.

Jo mer vi rustet, jo mer oppmerksomhet ofrer de på oss. Hver flyplass som planeres, hver kaserne som bygges, hver kanon og hvert fly av ny eller gammel modell som bringes til landet, — alt sammen gjør oss i russernes øyne til en mer truende angrepsbase.

Det er aldri betenkelig å være sterk, hvis en har evner og midler til det. Men det som hopes opp i Norge i dag betyr ikke bare styrke. Kaserner, flyplasser, materiell, — det er alt vel og bra. Hvis det var vårt eget og skulle brukes av oss alene ville det bety øket sikkerhet. Ingen ville da ta særlig notis av lille Norge, og neppe noen ville se en trusel i våre anstrengelser.

Trass i alle forsikringer om vår uavhengighet må vi se i øynene at for Sovjet er våre kaserner A-paktens kaserner, våre flyplasser A-paktens flyplasser og hele landet et truende oppmarsjområde for aggressive stormakter.

Vi må regne som gitt at Sovjet ikke vil la denne truende festning i fred, selv om amerikanerne skulle rekke å komme hit med store styrker før krigen mellom øst og vest brøt ut. Med de krigsmidler som nu står til rådighet synes det å være av mindre interesse for oss hvem som skulle vinne dette generaloppgjør om støttepunktet Norge. Litt bør vi da også tenke på oss selv.

Vår politikk kan finne historiske paralleller knappe 15 år tilbake.

Innen A-paktlandene er vi geografisk isolert, skutt helt opp mot den gigantiske Sovet-Unionens grenser. Vi intrigerer frekt mot den mektige nabo, støttet og oppmuntret av andre stormakter, som imidlertid slett ikke er våre naboer.

Både Polen og Tsjekkoslovakia prøvet den samme politikk overfor Tyskland før siste krig. Deres avvisende holdning bygget ikke på egen makt, men på allianser med andre, fjernliggende stormakter. Det er sannsynlig at denne politikk må ta en stor del av skylden for de to lands skjebne. — At Tyskland tilslutt ble slått har de jo hatt liten glede av.

Tro om disse lands stilling i dag hadde vært bedre, hvis de hadde latt sine allierte i tide innrette seg i deres land? Hvis de hadde latt England og Frankrike bygge flyplasser og støttepunkter og i detalj forberede en militær inngripen?

Resultatet hadde etter all sannsynlighet blitt det samme. Kun ville de ha måttet døde langt mer av krigens ødeleggelser.

Det er dårlig strategi å sette inn store krefter på en front hvor fienden

har alle fordeler. Engelskmennene gjorde ikke engang forsøk på å holde Dünkirchen. Tyskerne begikk den skjebnesvangre feil å forsøke å holde den håpløse Stalingrad-stilling. Det kostet forferdelige tap og ødeleggelser, — til ingen nytte.

Det er tvilsomt om Norges stilling er stort bedre. Det er like tvilsomt om det er å ønske at våre allierte virkelig setter noe inn på å holde landet. A-pakten sier jo heller intet klart om dette. Ingen stormakt ofrer noe for våre blå øynes skyld.

Okkupert har vi vært før. Neste gang kan det bli verre. *Rent galt blir det vel først når okkupanten har god grunn til å vurdere oss som et fiendtligsinnnet folk.*

— — —

Hva skal vi så gjøre? Vi kan da ikke legge landet åpent.

Det er langt skritt mellom dette og å binde seg blindt til fjerne stormakters militære eventyr. Flere små land holdt seg utenfor siste krig, — ved å ruste, men for egen regning. Det er intet aggressivt og truende i det.

Nøytralitet er ikke å tenke på — sier utenriksministeren i sin belæring — vi har prøvet det før og vi vet hvordan det gikk. Det samme svar får man, eiendommelig nok, hos mange høye militære.

Alle som alvorlig har satt seg inn i siste krigs historie og forhistorie vet at dette ikke stemmer. Vi var ikke nøytrale slik en liten stat må være det mellom stormakter i krig. Det er sannsynlig at det er en av grunnene til at det gikk som det gikk.

Vi har ikke prøvet nøytralitetslinjen, den virkelige vebnede nøytralitet, som ikke engasjerer seg til noen kant og forsvarer seg mot enhver krenkelse.

Denne linje ville nok i første omgang ha kostet endel Marshall-hjelpgoodwill. Kanskje ville vi tilslutt tjene dette inn igjen. Og en sjanse ville i det minste bli levnet til å holde seg utenfor Ragnarokk. Nu er denne sjanse lik null.

Er han klar over dette nordmannen, — hvor rustningene i værste fall kan føre oss hen? Tenker han på det? — drøftes det mann og mann i mellom?

Jeg har ikke inntrykk av det.

Nordmannen er blitt trøtt av det hele kanskje. Det er anstrengende å øve kritikk i så vanskelige spørsmål. Lange sier det må vær så og det gjør Trygve Lie også. De må jo vite det. Det skal herske ro omkring forsvaret.

Han ser litt sløvt etter den amerikanske admiralen som raser gjennom gatene med sin kortesje av jeoper og knattrende motorsykler. Dette må da vær bra saker, — vi er i bås med Amerika, verdens største og sterkeste!

Svenskene har valgt en annen linje og de tviholder på den. Hittil har de alltid vist seg klokere enn oss i politiske spørsmål.

Og svenskene holder på nøytralitetslinjen. De holder den for den sikreste og kanskje også for den verdigste linje. Jeg er ikke sikker på at Stockholm hadde akseptert admiralsens ville jakt like selvfølgelig som Oslo gjorde det.

Hambro og legendedannelsen!

Hambro har i Morgenbladet for 10. ds. en «stor» artikkel om «Moderne Legendedannelse». Man leser med spenning om hvorledet den populære oppfatning av nyere norsk historie bygger på den rene legendedannelse.

Hør bare:

I en grad som er nesten uhyggelig, bygger den populære oppfatning av Norges nyere historie på den rene legendedannelse stadig gjentatte subjektive påstander, fordommer og en bornert tro på at ord som «radikal» på den ene side, «borgerlig» på den annen har en dokumentarisk verdi i og for seg. Myttdannelsen pågår ennå, og få ting er mer upopulære i vide kretser enn forsøk på å studere kjensgjerningene objektivt og belyse dem med klare definisjoner.

Man har på amerikansk et verbum *to debunk* som man savner på norsk. — *Bunk, bunkum* betyr hule fraser, løst politisk snakk, humbug. Og *debunk* betyr å stikke hull på de politiske blærer, å avstrefe agitasjonen dens uvederheftighet ved å føre den tilbake til kjensgjerningene.

Det er en storlinjet prosess av denne art som trenges i Norge.

Og denne legendedannelse foregår ikke bare gjennom såkalte historiske arbeider, i håndbøker og oppslagsverker — den blomstrer i erindringer og minner, i romaner og noveller, hvor de historier som ikke er historie, fortelles og gjenfortelles og synes å vinne i pålitelighet for hver gang de gjentas. —

Spenningen stiger ved lesningen. Her er Hambro tydeligvis inne på okkupasjonstidens historie:

I sin store alminnelighet foregår legendedannelse upåttalt. Det krever meget og utakknemlig arbeid å påvise og dokumentere det som er ukorrekt, helt misvisende og ren fabel i de mange bøker som tilsammen bygger opp legendene; og de som er offer for dem, trekker på skuldrene og finner det ikke umaken verd å gå til den opprydning i vrangforestillingenes urtegård som er så historisk og moralsk nødvendig.

Men undertiden er legendedannelsen så grovt påtagelig og så typisk at det kan fremstille seg som en plikt å gå den etter i sømmene.

De som sprer vrangforestillinger, er formodentlig ofte i god og naiv tro, men det hen-

der at de samtidig er i ond vilje — og som oftest går de i tankeløshet ut fra at deres løse inntrykk er historiske kjensgjerninger. Ønsker man å botanisere blant ukruttet, finner man høyt utviklede eksemplarer i bøker, hvor man kanskje minst venter det.

Nu stiger leserens forhåpninger. Etter denne storiadne innledning i hvilken legendedannelsens vesen og farer skildres så klart, må det være viktigere saker han videre har å fare med. Er det mulig at han vil avsløre legendene om den såkalte «Elverumsfullmakt», om Kongens «nei» på Elverum, om hvorledes Regjeringen reiste til England for å fortsette krigen, og om hvorledes vi vant denne og «frigjorde» oss selv? Akk nei, slike småting interesserer ikke odelstingspresidenten. Hans syn ble ikke opplatt ved disse smålegender, det var ikke da han blev bange for forfuskning av historien, men da han leste Peter Egge's «Minner fra nord og syd». Og nu må han selv få komme til orde igjen:

I mitt tilfelle var det som først bragte meg til å stusse noen linjer som stod om Sigurd Bødtker. De var åpenbart unøyaktige og ukorrekte i det faktiske, og det ville vært meget lett å kontrollere dem. Det heter:

«Blant mine jevnaldrende omgangsfeller var det bare unntagelser som kunne engelsk. Det var slike som ... det glimrende lærehode og skolelys, Sigurd Bødtker som etter utmerket juridisk eksamen hadde fått ansettelse hos sin farbror generalkonsul Bødtker i Leith og her ikke kunne unngå å lære sproget». For det første var generalkonsul Bødtker ikke farbror av Sigurd Bødtker, men en temmelig fjern fetter av hans far — for det annet var det ikke noe generalkonsulat i Leith, alene et konsulat, og for det tredje var det da Anker Bødtker var blitt generalkonsul i Hamburg at Sigurd Bødtker i fire år var sekretær (i Leith var han bare et par måneder) hos ham — og hva han enn lærte i Hamburg — engelsk var det ikke. For det lærte han aldri svært meget av.

Så er da denne farlige legende drept. Takk, Hambro, for aldrig sviktende vakthold om historiens sannheter!

I forbindelse med denne artikkel av Hambro kom vi til å tenke på at hr. Hambro sommeren 1940 sendte ut en bok i Amerika som skulle gi

Statenes leseverden et inngående og historisk (?) innblikk i norsk, aktuell historie. Da odelstingspresidenten i 1945 sendte ut boken «I saw it happen in Norway», i norsk oversettelse, utstyrte han den med et forord hvor det bl. a. heter:

«Den hele tid må man holde seg for øye at bokens hensikt var å fremme Norges sak og norske interesser i det fremmede på et meget vanskelig tidspunkt. Det kunne ikke gjøres ved noe forsøk på en kritisk vurdering av det som var skjedd. Vi var nødt til å vise en samlet front utadtil og å anvende de fortolkninger — i visse tilfelle fortolkningskunster — som kunne styrke vår internasjonale posisjon».

Norges "krig" fra England

Der kommer stadig nye beviser på at Norge ikke var i krig etter kapitulasjonen 10.5. 1940. Mandag 2. ds. hadde skolekastingen en sending om den norske regjering i London. Heri inngikk et intervju med en av de offiserer som fikk istand flyveskolen i England. Intervjuet er vel å merke tatt opp under okkupasjonen:

Det var en kjempeoppgave å få istand skolen, forklarer fly, flyplasser, instruktører, offiseren. Man manglet alt: Man fikk over noen flyvere som ble brukt som instruktører». Men elever måtte skaf-

De prinsipper som herr Hombro i dag bekjenner seg til, må formentlig bety at han forlater «fortolkningskunstens» vei, og for fremtiden vil la ukruttet i fred. Det kan vi bare gratulere ham med.

Hr. odelstingspresident! De har alltid hatt lett — endog svært lett — for å skrive. La oss nå få en prøve på Deres omvendelse. Kunne De f. eks. ikke til en begynnelse ta for Dem dr. Derry's bok «The campaign in Norway» og gi en objektiv (ikke Roscher Nielsen!) utredning av denne til veiledning for Deres landsmenn?

Da ville De i sannhet gjøre nytte for Dem i den ugressbefengte norske haven!

Vanskelighetene ble overvunnet med engelsk hjelp. Og «flyvåpenet satte i gang en rute på Stockholm for å skaffe folk over til England».

Hvis Norge hadde vært i krig kunne den svenske regjering ikke tillate dets flyvåpen å lande på svenske flyplasser, ennsi opprette en rute på dem. Det hadde vært dens plikt øyeblikkelig å internere fly og flyvere.

Når en flyktet regjering er så snau, at «elever måtte skaffes», har den etter folkeretten ikke tatt krigen med seg i landflyktigheten.

«Overvåknings-tjenesten»

Det har lenge vært kjent at det her i landet nu drives en såkalt «overvåkningstjeneste». Det vil si at det på Victoria Terrasse sitter 60 politimenn som er beskjeftiget med politisk kartlegging av det norske folk. Saken har vært oppe til debatt i Stortinget og særlig «Dagbladet» har hatt en rekke artikler om spørsmålet, hvor det kreves nærmere forklaring på hvordan virksomheten drives. Bladet har også kunnet fortelle at politiet benytter seg av ungdom helt ned i overgangsalderen, som «spioner». Samtaler avlyttes og rapportørene er oppfordret til å fortelle

hva de måtte vite om sine bekjentskaper.

Når man ser denne «overvåkningstjeneste» i forhold til hva det foregikk her i landet under okkupasjonen — kan man bli ganske betenkt. Jeg skal her nevne to eksempler som viser hva jeg sikter til:

Som bekjent ville direktør Sam. Knutzen få tillatelse av myndighetene i London til å drepe overlærer, advokat Edmund Haug. Av en eller annen grunn kom ikke mordet til utførelse. Etter krigen fikk herr Haug rede på dette og anla sak. Det blev da fastslått at han så langt fra hadde for-

Historien er ikke ny og ukjent

Listen som ikke kunne fjernes.

I sin bok «Pasienten og lægen» forteller overlæge Trygve Braatøy følgende fra Ullevål sykehus — og det stemmer med den løperen i stortingskorridoren som vi har fortalt om før:

«På et av enerommene på mottagelsesavdelingen hadde en urolig pasient revet opp gulvbelegget av linoleum. Rommet kunne ikke brukes før vi hadde fått nytt gulvbelegg, og dette betydde ytterligere nedsettelse av vår mottagelsesevne. Da lignende var hendt tidligere, drøftet vi muligheten av å prøve et annet og mer motstandsdyktig gulvbelegg — et problem som ikke er så enkelt da det mere motstandsdyktige belegg uvegerlig blir harde og dermed risikabelt for eldre fortumlede pasienter som går ut av sengen og faller på gulvet.

Vi drøftet saken med to arbeidere som var tilkalt for å reparere gulvet og ble enige med dem om at vi skulle prøve et gulvbelegg av moderne støpemasse. Da denne konklusjon var nådd, tok de to arbeidere sitt verktøy — og gikk sin vei!

De gikk sin vei fordi det var en liten list nederst på veggen som hadde holdt linoleumet på plass. De kunne ikke begynne å legge det nye gulvbelegget før denne list var fjernet. Men å fjerne en slik list, lå utenfor deres fagforeningsjurisdiksjon. Så måtte enerommet vente — og pasientene i byen vente, mens disse to arbeiderne ventet på at to andre kunne komme opp og fjerne listen, og så kunne de komme tilbake igjen og begynne — forhåpentlig. —

Historien er ikke ny eller ukjent. Det gjør den så meget mere betydningsfull. Jeg hadde aldri vært øyevitne til denne moral i praksis — og ble stum» — skriver overlæge Tr. Braatøy.

B.

tjent å bli myrdet. Han viste seg å ha vært såkalt «god nordmann». «Overvåknings-tjenesten» hadde altså ikke vært pålitelig.

På Øvre Eiker ble imidlertid tragedien fullbyrdet. Der myrdet hjemmefrontens folk gårdbruker Hals. De skjøt ham ned i bakhold mens han arbeidet ute på sin åker. Der ble han funnet av enken og hans mindreårige barn. Saken ble tatt opp av hans etterlatte etter krigen og det endte med at enken fikk brev fra høyeste hold om at hennes mann var myrdet uten grunn. «Overvåkingstjenesten» hadde klikket igjen!

Man kan ikke fri seg fra den tanke at «Overvåknings-tjenesten» under krigen kan være skyld i mange andre mord som kanskje var likeså ubegrunnet. Og hva nu neste gang? Hvilken sikkerhet har man for at man ikke kommer opp i lignende tilstander?

S.

Et råd fra "Times"

Churchill er vendt hjem fra ferie og mye arbeide venter ham. Bl. a. skal han skrive teksten til en gammel regimentsmarsj. Det har han nemlig lovet dirigenten for militærorkestetret på Jamaica, hvor han tilbragte ferien. Det dreier seg her om Fjerde engelske husarregiments parademarsj, hvis tekst har ergret Churchill i 40 år. Han har selv vært offiser ved regimentet og vet hva han taler om. Selveste «Times», det alvorlige blad, har beskjeftiget seg med Churchills overgang til poesien og undres over hvor han vil finne inspirasjonen til den nye husarvise. Bladet slutter sin ledende artikkel om dette emne med å anbefale Churchill å kikke litt på teksten til hertugen av Cornwallis lette infanteri's marsj, som begynner med ordene:
Away, brave boys to Dublin Jig,
the girls to kiss, the whisky swig!

Riiser-Larsen har vært i Afrika

Direktør i SAS, formann i «En Verden», Riiser-Larsen, har nettopp vært en tur i Afrika, og vel kommet hjem forteller han beredvillig til pressen om sine inntrykk.

Bl. sier han:
«... denne reisen til Kenya har lært meg uhyre meget. Den har bekreftet for meg at man skal være uhyre forsiktig med å sitte hjemme i Norden og dømme om andre forhold. Ut fra vår livsinnstilling og vårt tenkesett kan vi ikke ta dekkende og riktige standpunkter til de afrikanske spørsmål».

Tidligere har Gelmuyden sagt det, og nå Riiser-Larsen, at det nytter ikke for en norsk journalist å sitte ved sitt skrivebord og fortelle sine lesere om ting han kun har kunnskap om gjennom lesning av utenlandske aviser.

Et offer for rettssviket

Det fins mennesker som nødig taler om det som mest ligger dem på hjertet. De vil eller kan ikke blotte seg. De taler om alt annet — men straks en kommer inn på det som for dem er sårest, blir de tause. De klager ikke, anklager heller ingen, men tier og lider. De tåler å lide urett.

En slik natur er nettopp lærer V.

I 31 hadde han utført sitt skolearbeid der oppe i fjellbygden, nå var han over 60 år.

NS's program «Fellesnyttan foran egennyttan» var nettopp overensstemmende med hans huglynde, og i 1940 gikk han inn i NS.

Lærer V. hadde 13 barn — derav 7 mindreårige, ingen av barna var medlem av NS, heller ikke kona, og aldri hadde lærer V. oppfordret dem til medlemskap i NS. — Dette kan man vel si var passivitet.

Han holdt skole som vanlig den 8de mai 1945, den 9de mai likedan, det var ukjent for ham hva som gikk for seg — og han kunne ikke tenke seg at han var blitt en brotsmann.

Den 9de mai etter skoletid ble han arrestert og ført i fangeleir. Han mistet sin stilling, og nøden i huset kan ingen beskrive. Her var grunn til å klage og bli oppbragt. Men bare 3 ganger i disse 5—6 år har noen hørt lærer V. uttale seg om «rettsoppgjøret». Første gang var ved nyår 1946. Da sa han: — Folk må få att vetet.

Senere engang uttalte han: — Det var ingen straffedom i å sitte i varetektsfengsel sammen med så mange prektige, fedrelandssinnede mennesker, nei straffedommen begynte da løslatelsen kom». En tredje gang var han øyensynlig mer oppbragt. Da sa han: «Landssvikkoppgjøret» er den største feiltakelse — den største urettferdighet — den største forbrytelse som noen gang er gjort i Norge».

Tidl. A-partimann.

Fluen på lasset

Johan Vogt skriver i en kronikk i Dagbladet 30. jan.:

«De gjengivelser av Derrys bok «The Campaign in Norway», som hittil har vært gitt i norsk presse har vært forholdsvis spinkle. For den som har gjort seg den møye å studere boka, virker de tildels også en smule friserte. Den britiske åpenhet har for den nasjonale romantikk muligens hatt litt for mye bismak av kynisme. Noen vil kanskje også si at det er et vitnesbyrd om mangel på patriotisme nå å ville ta forhistorien for 9. april opp til revisjon og ny debatt. Vi ble etter den 9. april Englands og Frankrikes forbundsfelle. Det gikk bra. Vi var med å vinne krigen. De fleste av oss spilte riktignok bare rollen som fluen på lasset, men vi var i hvert fall med å vinne».....

GODE OG BILLIGE BØKER

Det er ikke meget som er billig i velferdsstaten Norge, men fra oss kan De få en stor pakke gode bøker, både heftet og innbundet, nesten givendes.

For kr. 20 sender vi 3 bøker, romaner reiseskildringer og andre bøker.

For kr. 10 sender vi 5 bøker. Tilsammen ca. 1400 sider. 4 gode barnebøker (for barn fra 6—15 år) koster kr. 10. Alt sendes i postoppkrav og porto og oppkravsgebyr kommer som tillegg. Staten skal ha sitt.

Klipp ut denne annonse, skriv navn og adresse og send den til:

Salgscentralen for Bøker, Bergen

navn

gate, vei e. l.

poststed

Jeg bestiller: 20-kronerspakken, 10-kronerspakken, pakken med barnebøker.

(Stryk det som ikke passer)

Hvis De betiller alle pakker får De et helt bibliotek.

FAGFORENINGENE DEN- GANG OG NÅ —

Under besettelsen var samarbeidet mellom de danske myndigheter, regjeringen og organisasjonene så gjennomført skrive «Revision», at fagforeningene og sosialkontorene kunne henvise arbeidsløse til tysk arbeide i Danmark, Tyskland eller Norge. Hvis sådant arbeid ikke antokes, kunne understøttelse nektes. En mann, som i 18 år hadde vært medlem av fagforeningen, ble sammen med to andre medlemmer smidt ut av sin fagforening, fordi de bestemt nektet å arbeide for tyskerne. Etter kapitulasjonen søkte mannen gjenopptagelse som medlem med de gamle rettigheter. Det ble ham nektet. Han kunne melde seg på ny, hvis han ville være medlem. Dette standpunkt ble tiltrådt av Arbeidsdirektoratet, som den ekskluderte appellerte til. Kommentarer skulle ikke, skriver bladet, være nødvendig, for å karakterisere de personer, som den 5. mai under dekke av hykleri og råttenskap skjøt skylden over på andre.

Vestfoldinger!

Norsk Jord og Forbundet holder møte i Klubben i Tønsberg

Fredag 6. mars 1953 kl. 17 (5)

Orientering om aktuelle spørsmål av formannen i Forbundet, Anders Hafskjold, Lier, og formannen i Norsk Jord, Aksel Berger, samt av forbundssekretæren.

Vi innbyr alle interesserte og håper på godt fram møte fra Vestfolds byer og bygder. Ta med familien og gjør ellers oppmerksom på møtet overfor naboer og kjenninger! Møtet vil sikkert by på ting av interesse for enhver!

Kommisjonærer søkes over hele landet

FOLK og LAND

PPRIMA, NYSALTA TORSKEFILET

leveres i nye tønner innveiet netto 110 kg.

PRIMA NYSALTA UER, leveres i tønner a 90 kg.

PPRIMA SKINN & BENFRIKLEPPFISK leveres i kasser a 50 kilopakker.

PRIMA HEL KLEPPFISK i baller a 50 kilo, fin underordnet sortement av kleppfisk billig; anbefales handlende og forbrukere, til rimelige priser.

OTTO OTTESEN — HAVNERAAS A/S.

Telegr.adr. Havneraas, Kristiansund N.

Fra Sjøk

Meget fine ungråner etter 2 pr. foreldre, 1 pr. mor-far 1 pr. far-far.

Henv. Ola O. Sveen
Prestegården, Sjøk

B Ø K E R mottas til innbinding.

SIG. HAGA,
adr. Lillehammer.

FRØHAVRE TILSALGS
Sol II rensed og beiset, første
klasser såhavre sp. 98 %, kr.
0,92 pr. kg inkl. sekker.

PER LIE
Kapp, Ø. Toten.

SKRIVEMASKINER

Et mindre parti Rheinmetall
Portable med koffert og 1 års
garanti ankommet. Pris kun
kr. 562,—. Avbetaling inn-
rømmes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

RULLEGARDINER

i prima mønstret og ensfarvet
duk kjøpes fordelaktig hos

A. E. NUMMEDAL,
Munkerekken, Tønsberg

Selgere ansettes på provi-
sjonsbasis.

Overrettssakfører SOLVEIG STANG

Selvangivelser, konferanser
etter avtale. Tlf. 37 96 26 Oslo.

Bøker til innbinding
formidles.

HEURECA T/W
Maridalsveien 205, Oslo
Telefon 38 06 08

Tidl. NS-medlem ønsker verk-
stedlokale (20 — 30 m²) i Oslo
eller nærm. omegn. Bill. mrk.:
«Stille bedrift» til ekspd.

Sprogkyndig, erfaren forret-
ningsmann formidler korrespon-
dansen om og import av uten-
landske varer til fabrikker, gros-
sister, kjøpmenn og private.

H. G. KNOPH
Skjeberg, Østfold

Rykte i Rom

(Forts. fra side 1)

atter risikere en ydmykende avhengighet av Tyskland og på en avgjørende måte bidra til å øke risikoen for en ny krig, hvis sikre følge ble total ødeleggelse ikke bare av Indokina men også av moderlandet helt uavhengig av sluttresultatet.

Videre sier ryktet at det russiske forslag skal ha vunnet gehør på fransk hold, ikke minst hos Bidault selv, — om ikke for noe annet så fordi det ville gi ham en sterkere stilling ved forhandlingene med USA selv om han tilslutt måtte gå med på amerikanernes forslag.

Mordet på Knut Knutson Fiane

(Forts. fra side 1)

kontoret, hvor han har behandlet personalanliggender av forskjelligste slags, tjenesteregler, arbeidsvilkår, lønnsvilkår m. m. og i en rekke tilfeller været betrodd å forhandle med tjenestemannsorganisasjoner om slike saker.

Han har i alt sitt virke lagt for dagen en usedvanlig arbeidsevne, klar og skarp dømmekraft og en aldri sviktende interesse for de mange gjøremål som har vært gitt ham til behandling. Et bevis på hans rike evner er det også at han har maktet å ta en smuk juridisk embedseksamen ved studium i sin fritid i en periode hvor tjenesten har lagt sterkt beslag på ham i den største og beste del av dagen.

Sekretær Knut Fiane er en omgjengelig mann, lojal, tjenstlig og tjenstvillig i all sin ferd. Når han nu har bestemt sig til å søke bort til annet virkefelt og i den anledning har bedt om attest, må undertegnede, som har hatt rik anledning til gjennom mange år å iakttå denne mann og vurdere hans arbeide, og som personlig setter megen pris på ham, gi ham det aller beste vidnesbyrd og sin særlige anbefaling, i hvor vel det må meget beklages at telegrafvesenet skal komme til å miste en så dyktig og nyttig tjenestemann.

T. Engset.
trafikkseksjef.»

Telegrafdirektør Engset — som var en hedersmann, og hvis nasjonale holdning aldri har vært omtvistet, oppsøkte Fiane vennskapelig under okkupasjonen.

Forfatteren Olav Gullvaag skriver i «17. Mai» for 11. april 1931 bl. a. om Fiane:

Man mener at utviklingen i Indokina i den nærmeste fremtid og en eventuell økning eller minskning av den amerikanske hjelpen til Frankrike vil kunne gi svaret på om Bidault aksepterer eller ikke.

Dette telegram ble offentliggjort samtidig som Foster Dulles ankom til Europa for å fremlegge den nye amerikanske regjering syn på forholdene. Når vi gjengir det, er det for å vise, at den indre strid i Vest-Europa og forholdet til USA ikke lover noe godt for fremtiden. Blir tross alt USA's forslag godttatt — skjer det av nød og ikke av overbevisning, og det er en skjebnesvanger svakhet ved det hele.

«Fiane er ein mann med kundskap meir enn vanleg. Han tala lett både tysk og fransk og heldt no på å legja seg etter italiensken. Ein verdsmann og ein nordmann.»

Professor, dr. Arne Bergsgård skriver til undertegnede fra Trondheim 14. oktober 1947 bl. a.: «Dråpet på Fiane gjorde eit sterkt inntrykk på meg, ja det var ein av de ting som gjorde det sterkaste inntrykket på meg under okkupasjonen. Ikkje fordi eg hadde noko personleg kjenskap til Fiane. Eg hadde berre såvidt helsa på han ein eller to gonger, men eg hadde lagt merke til han på eit par møte i Noregs Mållag, og eg hadde fått eit godt inntrykk av han. Eg heldt han for å vera ein rakrygja og heilstøpt idealist og eg har aldri slutta å ha den meininga om han.» Men han mente ut fra sitt syn at Fiane var kommet på gale veier politisk . . .

Professor Bergsgård fremholdt i «Verdens Gang» 18. januar 1952, at «det går sume ulykkelige menneske mellom oss som meiner dei har mist sine kjære med stor urett. Burde ikkje sume av desse sakane og bli prøvde?»

FIANE VAR MEDLEM AV GRANSKINGSKOMMISSIONEN AV 1943

Fiane var medlem av ovennevnte kommisjon. Det heter herom bl. a. i hans dagbok. «Tysdag 11. 1. (44): Andre møte i granskingskommisjonen. Fekk stadfest av Hasle at RK (Reichskomm.) hadde sett seg imot granskingskommisjonen, men Hamsun fekk Hitler med på denne kommisjonen som kan få mykje å segja for Noregs framtid» . . .

Overlæge Scharffenberg bekrefter denne opplysning, idet

han skriver i «Norske Aktstykker» side 13: — «Men hverken Terboven eller Quisling var opprinnelig enig i forslaget» (nemlig Dr. jur. og Dr. phil. H. H. Aall's forslag om en kommisjon til undersøkelse av regjeringen Nygaardsvolds nøytralitets- og forsvarspolitik m. v.) Scharffenberg fortsetter: «Ved formidling gjennom Hamsun fikk Aall i 1942 Hitlers samtykke til planen» . . . Granskingskommisjonens mandat av 22. oktober 1943 var å fremstille materiale til belystning av spørsmålet om regjeringen hadde fulgt folkerettens regler for en nøytral statsrettigheter og forpliktelser».

FORELØPIGE DETALJER OMKRING UGJERNINGEN

Min mann som bare levet for sitt arbeid og for «Noreg», — hadde meget regelmessige livsvaner. Presis kl. 8.00 gikk han på kontoret den samme rute fra vårt hjem i Maries gate 12 c, hvor vi hadde en liten leilighet på to rum og kjøkken. Fiane var bemedlet. Han hadde et meget enkelt og nøkternt levesett, og ville under okkupasjonen absolutt ikke benytte seg av «forbindelser» for å skaffe seg noe ekstra, men han «ville dele det norske folkets kår», sa han . . .

Blant de oppgitte vitner vil det finnes folk som kan forklare nærmere detaljer om drapet utenfor Majorstuveien 18 den 21. 9. 44. I selve skytingen har deltatt to mann, 1 med pistol og 1 med maskinpistol (stengun). Den siste sto midt ute i gaten og skjøt ham i venstre tinning. Mp-mannen skjøt ham bakfra med en hel serie, idet han kom gående på fortauet ved inngangen til nr. 18. Det sees av klærnes tilstand, store forrevne utgangsåpninger, at det antagelig har vært benyttet dum-dum, eller eksplosive kuler. Gjerningsmennene, som oppførte seg nonchalant, unnkom i bilsbil, kamouflert som generator, og svinget rundt hjørnet bort Sporveigaten mot Bogstadvæien . . .

Obduksjonen ble foretatt på Rikshospitalet under ledelse av professor Georg Waaler. Obduksjonsrapporten er naturligvis innført i journalen og også overlevert Statspolitiet, m. v. Daværende formann i Noregs Ungdomslag, Sverre Tveito, som er død, fortalte meg at det var funnet minst ett projektil, visstnok av engelsk opprinnelse.

Politiet hadde fortalt ham at politimannen Tjørn var «likvidert» (visstnok ved en feiltagelse) med samme slags

Husk på

at legger vi oss til å sove, er det andre som arbeider mot oss.

Derfor må hver eneste leser av vårt blad gjøre hva hun og han kan for, at våre synsmåter kan få ørenslud utover vår egen krets.

Vi som arbeider i redaksjonen, skal gjøre hva vi kan med de begrensede midler vi har til rådighet, men uten DIN egen medvirkning kan vi ikke nå frem til alle dem, som vi gjerne vil ha i tale.

Altså: Hver eneste aktiv leser må sørge for at minst en til blir interessert. Det enkleste er at DU selv abonnerer på et eksemplar av vårt blad til en av DINE venner. Kan vi først få dem til å lese den usminkede sannhet, som vi beflitter oss på å bringe, så er halve slaget vunnet.

Altså: Minst en ny abonnent for hver trofast leser!

Selvsagt er DU enig. Det er bare tiltaket som gjør utslaget.

Total krig - Totalt amnesti

«Nå må det være slutt på hevnen»

Krigsforbryterproblemet er fremdeles gjenstand for diskusjon ute i Europa. Dets kjerne er: Loven må gjelde for alle eller for ingen. Når man ikke vil gå så langt, mener man på tysk hold, at det ikke er noen annen løsning på dette etterkrigsproblem — som de allierte Nürnbergdomstoler skapte, enn et alment og unntagelsesløst amnesti. Den innvending som ligger nær, er at et slikt alment amnesti kan komme også de virkelig skyldige tilgode. Det er en alvorlig innvending, skriver professor Friedrich Grimm i tidsskriftet «Nation Europa» og fremholder:

«Det har i denne krigen på begge sider vært forøvet ting som vi ikke vil unnskyldte. Og heller ikke vil vi benåde virkelige forbrytere. Den, som under krigen har begått en gemen forbrytelse, som ikke hadde noe med krigen å gjøre, skal naturligvis heller ikke få amnesti. Men hvis det finnes noen forbindelse med

krigshandlingene, sier jeg ja! — Om noen skulle dra fordel av et alment amnesti, som vedkommende ikke fortjener — så må dette tas med på kjøpet som en pris for oppfyllelsen av et høyere rettskrav. Etter en total krig et totalt amnesti. Ellers blir det aldri slutt på striden. Vi godkjenner ikke dermed alt det som er skjedd, men vi krever at det blir satt en sluttstrek, så det blir fred».

Tiden burde nå være moden for — ikke nye krigsforbryterprosesser men for sluttprosessen mot krigsforbrytelsene. Det er allerede lenge siden det er selveste Winston Churchill tok mot til seg og erklærte: «Nå får det være slutt på hevnen og gjengjeldesene» og det er et år siden Eisenhower sa: «La det forbigangne være glemt».

Disse to har nettopp truffet hverandre og nå er spørsmålet om de har mot til å virkeliggjøre sine løfter. Da er det allikevel håp for den hvite mann.

ammunisjon i Kirkeveien noen dager i forveien.

Jeg så Fianesakens dokumenter på advokat Alf Monsen's kontor i 1946. Det var da en tyk mappe, men jeg fikk ikke lov til å se papire-

ne! Ved en utrenskingssak i 1950 var de skrumpet inn til noen få dokumenter, så det har muligens vært ordnet med fjernelse av bevisligheter?

(Forts.)